

Učební osnova předmětu kontrola a měření

Obor vzdělání:	23 – 41 – M/01 Strojírenství
Délka a forma studia:	4 roky, denní
Celkový počet týdenních hodin za studium:	4
Platnost od:	1.9.2009

Pojetí vyučovacího předmětu

Obecný cíl vyučovacího předmětu:

Učivo vyučovacího předmětu kontrola a měření poskytuje žákům na přiměřené úrovni potřebné vědomosti a dovednosti z oblasti kontroly a měření strojírenských výrobků, které vedou ke zjištění jejich jakosti. Převažuje rozvoj dovedností manipulačního a intelektuálního charakteru, v oblast vědomostí se převážně vychází z výuky v jiných předmětech.

Charakteristika učiva:

Učivo předmětu zahrnuje tyto okruhy:

- základy metrologie a kvalitologie
- teorii chyb a zpracování výsledků měření
- zkoušení materiálů
- měření fyzikálních a základních technických veličin
- kontrolu rozměrů, tvarů a jakosti povrchu
- souborná měření na strojích
- uplatnění kontroly a měření v oblasti řízení jakosti

Vyučovací předmět navazuje na získané znalosti v předmětech technické kreslení, fyzika, strojírenská technologie, stavba a provoz strojů, a elektrotechnika.

Výchovně vzdělávací cíle:

Učitel vede žáky k tomu, aby v co největší míře dosáhli znalostí, dovedností a hodnotových preferencí uvedených v profilu absolventa tohoto školního vzdělávacího programu. Ve vyučovacím předmětu automatizace usiluje zejména o to, aby žáci:

- využívali ke svému učení různé informační zdroje;
- uměli určit jádro problému, shromážďovat informace potřebné pro řešení problému, navrhovali varianty řešení a dovedli je vyhodnocovat;
- uplatňovali při řešení problémů různé metody myšlení (logické, matematické, empirické atd.) a myšlenkové operace (indukci, dedukci, zobecnění atd.) ;
- pomocí skupinových úloh se naučili týmové práci;
- formulovali své myšlenky srozumitelně a přehledně a používali správné odborné terminologie;
- při úlohách kontroly a měření dovedně používali strojnické tabulky a příručky;
- navrhovali postup měření, volili vhodné přístroje a měřidla a jejich zapojení;
- dobře si organizovali práci, pracovali přesně;
- chápali souvislosti s fázemi konstrukční a technologické přípravy výroby, výrobním procesem, expedicí;
- chápali souvislost kontroly a měření při řízení jakosti výroby a souvislost s ekonomickými výsledky podniku;
- měli motivaci pro další vzdělávání v oblasti kontroly a měření.

Výukové strategie:

Třída se na výuku předmětu dělí na dvě skupiny. Výuka probíhá v laboratoři vybavené na kontrolu rozměrů, tvarů a jakosti povrchu, v laboratoři na mechanické zkoušky materiálů, měření fyzikálních veličin a souborná měření strojů a v laboratoři elektrických strojů.

Výuka každého tématického celku probíhá ve třech fázích: základní teoretický výklad, praktické měření a kontrola, zpracování výsledku měření.

Hodnocení výsledků žáků:

Hodnocení žáků se řídí klasifikačním řádem, který je součástí školního řádu. Ověřování znalosti se provádí formou průběžného ústního zkoušení a písemných testů z látky uceleného tématického celku. Do hodnocení se zahrnuje aktivita žáka při praktických měřeních a úroveň vypracovaných protokolů z měření a kontroly.

Přínos vyučovacího předmětu k rozvoji klíčových kompetencí a průřezových témat:

Vyučovací předmět rozvíjí u žáků kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence, kompetence k využívání informačních a komunikačních technologií a odborné kompetence. Předmět přispívá k naplňování průřezových témat RVP, neboť učitel vede žáky ke správnému ústnímu, písemnému a grafickému vyjadřování, k odpovědnosti za výsledky své práce, k odpovědnosti za svůj profesní rozvoj, k systematické práci s informacemi a k volbě alternativ řešení úloh .

Předmět přispívá k ekonomickému myšlení žáků.

Rozpis učiva a výsledků vzdělávání:**Kontrola a měření****3.ročník – 2 hodiny týdně , celkem 68 hodin**

Strana 3 až 6

Učivo	Výsledky vzdělávání Žák:	Hod.
1. Seznámení se s laboratoří. Bezpečnost práce Organizace měření	Žák získá základní přehled o zařízení a vybavení laboratoře. Je seznámen s pravidly bezpečnosti, protipožárními a s pravidly bezpečnosti práce s elektrickým proudem. Žáci jsou rozděleni do skupin a seznámeni s obsahem protokolu o měření.	2
2. Základy metrologie. metrologie měřících jednotek metrologie měření metrologie měřidel metrologie měřících pracovníků zákonná metrologie	- má znalosti z teorie chyb a analyzuje výsledky měření - definuje vlastnosti měřidel- jmenovitá hodnota, korekce, stálost, citlivost, reversibilita, zpoždění měřidla, atd. - definuje metrologii měřících osob , např. čtení hodnot, paralaxu, rychlost vnímání, atd. - má přehled o zákonech týkajících se metrologie a státních metrologických institucích	2
3. Měření rozměrů. měření přímá měření délek posuvka mikrometr základní měrky délkový měřicí stroj souřadnicový měřicí stroj laserový délkoměr	- popisuje konstrukci jednotlivých druhů měřidel, způsob ovládání a odečítáním naměřených rozměrů	6
4. Měření nepřímá. -komparátory mechanické optické elektrické pneumatické	- ovládá způsob nepřímého měření, konstrukci komparátorů, metodu měření odchylek od nastaveného rozměru a výpočet skutečného rozměr	8
5. Mechanizace a automatizace kontroly	- má základní znalosti o měřících přípravcích, vícerozměrových měřidlech, třídících automatech a sledovacích měřidlech	2

<p>6. Měření úloh</p> <ul style="list-style-type: none"> -kontrola mikrometrů -měření pístu -kontrola úchylkoměrů -kontrola kalibrů měrkami -kontrola válečkového kalibru Meotastem -měření děr -měření digitálním mikrometrem 	<ul style="list-style-type: none"> - prakticky využívá získané poznatky o ovládní měřidel. Kontroluje požadované rozměry, nebo na základě naměřených hodnot vypracovat výrobní výkres určené součásti. volí vhodná měřidla, měřicí metody a posuzuje přesnost měření. - výsledek měření dokumentuje 	14
<p>7. Tahová zkouška</p>	<ul style="list-style-type: none"> - popisuje konstrukci a ovládní trhacího stroje - z grafu tahové zkoušky vyvozuje mechanické vlastnosti materiálu: tažnost, kontrakce a jednotlivé meze napětí 	8
<p>8. Vrubová zkouška</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ověřuje vrubovou zkouškou houževnatost různých materiálů. Počítá spotřebovanou práci. Ověřuje vliv teploty na výsledek zkoušky. 	4
<p>9. Zkoušky tvrdosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - provádí měření tvrdosti různých kovových materiálů na tvrdoměrech HB, Poldi-kladívko, Hardmatic a vyhledává příslušné tvrdosti v tabulkách. 	10
<p>10. Zkouška pružin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - měří deformaci pružiny a odvozuje její charakteristiku 	4
<p>11. Zkouška hlubokotažnosti plechů</p>	<ul style="list-style-type: none"> - provádí zkoušku hlubokotažnosti a posuzuje vlastnost materiálů pro tváření za studena 	4
<p>12. Metalografické zkoušky</p>	<ul style="list-style-type: none"> - má přehled o metalografických zařízeních - zná postup odebrání a přípravy vzorků - provádí rozbor strukturních složek u oceli a šedé litiny 	4

4. ročník – 2 hodiny týdně, celkem 60 hodin

1. Měření a kontrola ozubených kol	<ul style="list-style-type: none"> - měří tloušťku zubů, zubové rozteče - kontroluje tvar zubu - kontroluje osovou vzdálenost ozubeného soukolí 	3
2. Statistická kontrola jakosti. Teorie chyb Ukazatelé jakosti Regulační karta	<ul style="list-style-type: none"> - ovládá základní metody statistické kontroly 	4
3. Měření a kontrola závitů. Způsoby měření měřidla	<ul style="list-style-type: none"> - měří závity pevnými měřidly - měří rozměry, profil, stoupání 	3
4. Kontrola jakosti povrchu. Teorie jakosti povrchu Způsoby měření měřidla	<ul style="list-style-type: none"> - provádí kontrolu makronerovností - měří drsnost povrchu - určuje vztahy mezi drsností povrchu, odchylkami geometrického tvaru a lícováním 	3

5. Měření a kontrola tvarů. Měření úhlů Měření přímosti Měření rovinnosti Měření válcovitosti Měření kruhovitosti	<ul style="list-style-type: none"> - kontroluje tvary nepřímou metodou (mezí měřidla, šablony) - provádí kontrolu projekční metodou - měří úchytky tvaru a polohy 	3
6. Měření úloh. Měření na souřadnicovém měřícím stroji Měření drsnosti povrchu Měření na sinusovém pravítku Měření závitů Měření na délkovém měřícím přístroji Měření ozubených kol Statistická kontrola jakosti: regulační karta	<ul style="list-style-type: none"> - měří konkrétní součásti a zpracovává výsledky měření 	14
7. Měření teploty. Základní pojmy a přístroje Postupy měření	<ul style="list-style-type: none"> - měří teplotu v místnosti a teplotu na povrchu součástí různými metodami a technikami - zná principy teploměrů dilatačních, odporových, termistorivých, radiačních - zpracovává výsledky měření 	4

<p>8. Měření tlaku Základní pojmy a přístroje Postupy měření</p>	<ul style="list-style-type: none"> - provádí měření barometrického tlaku - provádí měření tlaku v potrubí - provádí měření podtlaku - používá tlakoměry hydrostatické, tlakoměry se silovým účinkem, kompresní tlakoměry, deformační tlakoměry, elektrické a magnetické tlakoměry, rázové tlakoměry - zpracovává výsledky měření 	4
<p>9. Měření vlhkosti. Základní pojmy Přístroje a postupy měření</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ovládá základní vztahy a definice - měří rosný bod - měří relativní vlhkost např. pomocí vlasového hygrometru 	4

<p>10. Měření otáček. Základní pojmy přístroje a způsoby měření</p>	<ul style="list-style-type: none"> - měří otáčky strojů pomocí různých přístrojů – tachometrů mechanické, optické, tachodynamů, apod. - zpracovává výsledky měření 	4
<p>11. Měření síly, práce, výkonu. Základní pojmy, přístroje, měření</p>	<ul style="list-style-type: none"> - provádí měření výkonu pomocí torzních dynamometrů, brzd, přístrojů ke zjišťování indikátorového diagramu, otáčkoměrů - zpracovává výsledky měření 	4
<p>12. Zkoušky paliva maziv. Základní pojmy Způsoby zkoušek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odebírá vzorky pro rozbor - provádí hrubý rozbor – poměrný obsah vody, popela, spalné teplo a výhřevnost 	2
<p>13. Zkoušky strojů Zkoušky spalovacích motorů Konstrukce p-V diagramu SM Zkoušky čerpadel a ventilátorů Měření na elektrickém motoru</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zná způsoby a metodiku zkoušek spalovacích motorů, čerpadel a ventilátorů - zjišťuje p-V diagramu a určí výkon - měří charakteristiku čerpadla - měří výkon elektrického motoru, sestavuje momentovou charakteristiku elektrického 3f asynchronního motoru 	8